

Azonosító
jel:

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2014. május 12.

HORVÁT NYELV ÉS IRODALOM

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI VIZSGA

2014. május 12. 8:00

Az írásbeli vizsga időtartama: 240 perc

Pótlapok száma	
Tisztázati	
Piszkozati	

**EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Pitanja su vezana uz dolje navedeni tekst iz povijesti novele**Hrvatska novela**

„Od svih prozних narativnih oblika novela iziskuje od autora najviše samokontrole i brige za svaki detalj. Posrijedi je izrazito zahtjevna književna vrsta: kratkoća, ekonomija prostora i brzi razvoj radnje u noveli sile pisca na sažimanje, brižno komponiranje, »vaganje« svake rečenice. [...] Novelist je umjetnik minijature: on mora postići da u jednom odabranom fragmentu, u malom isječku stvarnosti, zasja sva punina, bogatstvo i složenost životnih manifestacija. [...]

Od Boccaccia do danas novela je doživjela velike promjene. I ona se, i tematski i formalno, prilagođavala mijenama koje su stizale s raznim duhovnim pokretima, s mijenama i ukusima, književnim modama i senzibilitetima¹. [...]

Novela je u hrvatsku književnost ušla razmjerno kasno – tek u razdobljima romantizma. [...] Od tada, od tridesetih godina 19. stoljeća pa do danas postoji kontinuitet² novelističkog pripovijedanja u hrvatskoj književnosti. [...]

Prve novele u hrvatskoj književnosti bile su tematski usmjerene uglavnom na građu iz povijesti. Ljudevit Vukotinović, Ivan Kukuljević Sakcinski, Dragojla Jamević, Dimitrija Demeter – svi oni, pod utjecajem aktualnih tendencija u zapadnoeuropskim književnostima, pišu kratku prozu nadahnutu zbivanjima iz nacionalne prošlosti. [...] Novela je tada, zapravo, umanjeni roman: njome dominira akcija, a fabule su zapletene i dinamične. [...]

Isti je novelistički model, *mutatis mutandis*³, dominirao i pedesetih godina 19. stoljeća kada cvate pseudopovijesna⁴ i tzv. hajdučko-turska novelistika. [...]

U razdoblju realizma narativne su vrste osobito popularne, pa prema tome i novela. Naši pisci-realisti (Kovačić, Kumičić, Gjalski, Kozarac, Novak, Draženović, Turić) pišu pod utjecajem Šenoe te francuskih i ruskih pripovjedača 19. stoljeća. Njihovu kratku prozu karakterizira naglašen interes za svakodnevicu, čvršća povezanost s konkretnom sredinom i njezinim problemima te otklon od »površno-pedagoškog optimizma i sladunjavih idealizacija« (Kombol). Prvi hrvatski teoretičar novele Jovan Hranilović piše u »Hrvatskoj vili« 1883. da »romanticizam kakova čitamo u našim pripovijestima iz turske dobe ne odgovara našem vremenu ni našem ukusu«. Novela, kaže on, već svojim imenom (tal. novella = novost) zahtijeva da joj predmet bude crpljen iz sadašnjosti. Doista, suvremena tematika u ovom razdoblju već evidentno preteže nad historijskom ili pseudohistorijskom. Neki su realistički pisci, poput, npr. Gjalskog, Kozarca, upravo u novelistici ostvarili svoje estetske vrhunce.

Moderna je sa svojim kultom individualizma te geslima o oslobađanju od tradicije i potpunoj slobodi stvaranja donijela i novu osjećajnost i novo poimanje književnih vrsta. [...] Pripovjedna proza konačno se počinje oslobađati anegdotalnosti, vanjske događajnosti i raznih pragmatičkih zadaća, kao što su nacionalna funkcionalnost, politička i socijalna tendencioznost. Novi tematski zaokret donio je u prvi plan svijet pojedinca, intimnu analizu, tajne duše, probleme svijesti i podsvijesti. U razdoblju moderne realističke slike »slike iz života« i sociološke činjenice postupno ustupaju mjesto subjektivnom doživljaju stvarnosti i minucioznom psihologiziranju. Impresionističkom i simbolističkom doživljaju zbilje upravo i odgovaraju kratke forme, idealne za bilježenje pojedinačnih dojmova, stanja, ugođaja i psiholoških manifestacija. [...]

Moderna je, kako je primijetio kritičar Ljubomir Maraković, razvila »vrlo suptilnu školu zaokruženog i oštro pointiniranog pripovijedanja kratka daha, s izrazito psihologijskom problematikom«. Leskovar, Matoš, Šimunović, Nehajev, Livadić, Kamov, Nazor – sve su to bili veoma vrsni novelisti koji su tu književnu vrstu uzdigli do zavidnih artistskih visina. Novela se modernizira, obogaćuje novim pripovjednim tehnikama i osposobljava za izražavanje najsuptilnijih emocija i psiholoških stanja. Ugled i popularnost koji novela uživa u hrvatskoj književnosti dobrim su dijelom rezultat estetskih dosega iz razdoblja moderne. [...]

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

U razdoblju između dvaju ratova, koje karakterizira brza izmjena brojnih pravaca, raznih »izama«, važnost novele ne opada. Naprotiv! Izuzetna dinamika na hrvatskoj literarnoj sceni rezultirala je i izuzetnom novelističkom produkcijom – i u kvantitativnom i u kvalitativnom smislu.

Bogatstvo stilskih opredjeljenja – od ekspresionizma i futurizma do raznih inačica novog objektivizma – utisnulo je svoje tragove i u kratkoj prozi. Takvu razigranost novelističkih oblika, takav raspon tema i motiva, hrvatska književnost kasnije nije dosegla. Jedan pored drugog stvaraju novelisti iznimnih kreativnih potencijala: Begović, Krleža, Andrić, Kolar, Kozarčanin, Perković, Cesarec. Od Donadinijeve fantastike do Budakova regionalizma, od Krležine i Begovićeve psihološke proze do Kozarčaninova lirizma, od Majerove estetike banalnosti do Kolarova smijeha kroz suze – novela se i opet pokazala privilegiranom formom modernog senzibiliteta, podobnom da izrazi sve raspone suvremenog života.“

(Krešimir Nemeč: Hrvatska novela, In: Antologija hrvatske novele, Zagreb, 1997. str. 5.-12.)

¹senzibilitet – osjećajnost, osjetljivost

²kontinuitet – neprekidnost, povezanost, stalnost

³ *mutatis mutandis* - Uz potrebne ispravke npr. prihvatiti jedan zakon *mutatis mutandis* znači: prihvatiti ga pošto u njemu bude izmijenjeno sve što je potrebno izmijeniti

⁴ pseudopovijesna - dolazi od grčkog laž, lažni, nadri, nazovi, tobožnji

1. Imenujte autore navedenih zbirki novela!

Pod starim krovovima: _____

Ruke: _____

2 boda	
---------------	--

2. Pored tvrdnji napišite jesu li točne (T) ili netočne (N)!

Novelist je umjetnik minijature. _____

Prve novele u hrvatskoj književnosti bile su tematski vezane uz suvremeni život. _____

U noveli 19. st. dominira akcija, a fabule su zapletene i dinamične. _____

Kovačić, Kumičić, Gjalski su predstavnici modernističke novele. _____

Realiste zanima svakodnevnica ljudi. _____

U književnosti između dvaju ratova opada važnost novele. _____

6 bodova	
-----------------	--

3. Popunite tablicu podacima koji nedostaju!

Novela	Vrsta novele
Iz velegradskog podzemlja	
	ugođaja
Mira Kodolićeva	
	fantastična
Muljika	

5 bodova	
-----------------	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

4. Navedite temeljna obilježja novele!

---

5. Objasnite sljedeće pojmove!**8 bodova***socijalna tendencioznost:*

---

sladunjava idealizacija:

---

6. Imenujte tvorbeni način sljedeće riječi!**2 boda**

samokontrola: _____

radnja: _____

2 boda**7. Imenujte glasovne promjene u sljedećim riječima:**

utjecajem: _____

dinamične: _____

2 boda**8. Odredite/imenujte podcrtane članove (dijelove) rečenice!**„Izuzetna dinamika na hrvatskoj literarnoj sceni rezultirala je i izuzetnom novelističkom produkcijom – i u kvantitativnom i u kvalitativnom smislu.“

izuzetna: _____

na sceni: _____

produkcijom: _____

3 boda**Ukupno
30 bodova**

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

**TUMAČENJE JEDNOG UMJETNIČKOG DJELA NA OSNOVI
ODREĐENOG STAJALIŠTA**

Miroslav Krleža (1897. – 1981.): Večernji vjetar

Sad vlat¹ je svaki glazbalo, a vjetar, svirač pjan²,
udara napjev svadbeni.

Sad cvijet je svaki svjetiljka, pa kad umire dan,
u čašci svakoj miriše
večernji boja plam.

Sad vlat je svaki glazbalo, a vjetar svirač pjan.

Na kljunu stojim orlokrile lađe
i gledam bijele ptice valova gdje rone
i kristale slušam na morskom dnu što zove.

Vedra boja neba večeras je gorka i slana,
mirišem miris soli, joda i katrana
i pjevam pjesmu radosnu na pučini dana.
Kestenovi šume kao more,
o, kao more šume krošnje kestenova.

O, lijepo je, lijepo ploviti s livadom
ko lađom po pučini na večernjem vjetru.

A taj sam put, na kome plovim večeras kao lađa
po vedrome moru,
ja orao taj put sam kao crnu brazdu.
I tekla je smola
za tupim plugom kletve, očaja i bola.
I sve je bilo brodolom i smrt.

Večeras plovim
na večernjem vjetru i more divno pjeva,
a kljun mi lađe siječe u luku modrih sanja,
gdje vatre gore, pobjeda se slavi,
trube se ore i praporci³ zveče,
iz vrčeva vino klokoće i teče.

Sad vlat je svaki glazbalo,
a vjetar, svirač pjan,
udara napjev svadbeni.

---

¹ struk biljke

² pijan

³ metalna loptica, dio konjske opreme

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

		maximális pontszám	elért pontszám
I. Nyelvi, irodalmi, műveltségi feladatsor		30	
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése	25	
	érvelő szöveg	15	
	gyakorlati szövegfajta	10	
	nyelvhelyesség	20	
Az írásbeli vizsgarész pontszáma		100	

_____
javító tanár

Dátum: .....

		elért pontszám egész számra kerekítve	programba beírt egész pontszám
I. Nyelvi, irodalmi, műveltségi feladatsor			
II. Szövegalkotási feladatok	egy mű értelmezése		
	érvelő szöveg		
	gyakorlati szövegfajta		
	nyelvhelyesség		

_____
javító tanár

_____
jegyző

Dátum: .....

Dátum: .....